

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова,

Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, Докторска програма “Финанси, застраховане и осигуряване”, Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), София

Автор: докторант Олеся Станиславовна Безпарточна

Тема: „Усъвършенстване на организационно-финансовия механизъм на икономическа диагностика в селскостопанските предприятия на Украйна”

1. Общо описание на представените материали

Със Заповед № 80/24.03.2021 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) доц. д-р Григорий Вазов съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **„Усъвършенстване на организационно-финансовия механизъм на икономическа диагностика в селскостопанските предприятия на Украйна”** за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма “Финанси, застраховане и осигуряване”.

Автор на дисертационния труд е докторант Олеся Безпарточна. Предадените от Центъра за научни изследвания и докторантско обучение във ВУЗФ материали включват всички необходими за процедурата документи, а именно: автобиография на английски език, дисертационен труд на руски език, автореферат на български и на руски език, списък и резюмета на публикациите по темата на дисертацията на български и на руски език, самите публикации на докторантката по темата на дисертацията, справка на научните и научно-приложните приноси на руски език.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Олеся Безпарточна е родена на 31 януари 1980 г.

Тя е дипломирана като младши инженер по геодезия, картография и поземлено управление от Kremenchug National University, Кременчуг, Украйна, през 2012 г. (образователно-квалификационна степен „бакалавър”). През 2016 г. тя се дипломира като специалист по финанси и кредит от Poltava Institute of Economics and Law, Полтава, Украйна.

Професионалният опит на Олеся Безпарточна започва през май 2004 г. като оператор на диспечерска служба до юни 2006 г. в Кременчуг, Украйна. От август 2007 г. до края на април

2009 г. тя работи като техническо лице по нормиране на труда в Кременчуг, Украйна. От юли 2009 г. до септември 2011 г. тя е старши инженер в измервателна лаборатория в Глобино, Украйна. От февруари 2012 г. до февруари 2018 г. тя е лаборант химически анализ в Химична лаборатория в Кременчуг, Украйна. От януари 2019 г. до сега тя е асистент в катедра „Икономика и маркетинг“ в Националния космически университет „Харковски авиационен институт“, Харков, Украйна.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертационното изследване е актуална за Украйна, защото както авторката отбелязва няма цялостен подход и програма за изпълнение на икономическа диагностика на ефективността на икономическите дейности на селскостопанските предприятия Украйна, както и насоки за бъдещото развитие на тези предприятия като се вземат предвид организационните и икономическите аспекти.

Авторката си е поставила като основна цел на дисертационния труд да направи теоретично и методологично обосноваване на процеса на подобряване на организационно-финансовия механизъм на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна, и да разработи практически препоръки за повишаване ефективността на тяхната стопанска дейност. Тази цел е декомпозирана в 9 задачи.

4. Познаване на проблема

Авторката е много добре започната с проблема на научното изследване. За това свидетелстват правилното формулиране на обекта и предмета на изследването. Обект на изследването е икономическата дейност на селскостопанските предприятия в Украйна. Предмет на изследването е усъвършенстването на теоретичните, методологичните и приложните основи на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна.

5. Методика на изследването

В дисертационния труд са използвани разнообразни научноизследователски методи – теоретико-методологичен анализ, системен подход, функционален и структурен подход, дескриптивен анализ, емпиричен анализ, метод на наблюдение, метод на анализ и синтез, метод на полево изследване и анкетиране, икономическо и математическо моделиране, и др. В методологията на труда са посочени и други методи, но някои от тях не могат да се считат за такива – например, теория на системите и изследване на операциите.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от следните части: въведение, три глави, заключение, библиография, приложение. Преди въведението са представени списък на съкращенията, списък на таблиците и списък на фигурите. Дисертационният труд е придружен с автореферат, който кратко излага структурата и съдържанието на труда, и

авторските тези и резултати от изследването. Дисертационният труд е написан на руски език, а авторефератът е на български и на руски език. Общият обем на дисертацията е 247 страници, като основният текст е 229 страници. В труда са представени 18 таблици и 8 фигури. Приложението заема 18 страници.

Библиографията включва 248 литературни източника – книги, статии, доклади, периодични и непериодични публикации, статистически източници, интернет източници.

Първа глава на труда е посветена на теоретичните основи и методическото обезпечаване на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна. Направен е литературен преглед на изследванията по проблематиката на икономическата диагностика, за да се изведат теоретичните ѝ основи, анализирана е икономическата диагностика на ефективността на стопанската дейност, и са изведени методологичните аспекти на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна.

Втора глава е посветена на анализа и оценката на ефективността на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна. Тук е направен анализ на икономическата диагностика на управлението на избрани 10 селскостопански предприятия, произвеждащи растителна и животновъдна продукция в Украйна в периода 2015-2019 г. Представена е информационната обезпеченост на икономическата диагностика на тези предприятия и е направен анализ и оценка на резултатите по множество показатели – размер на земеделските стопанства на селскостопанските предприятия, размер на брутната реколта и на добива на растителната продукция, показатели за състоянието и ефективността на използването на дълготрайни активи, показатели за ефективността на използването на трудовите ресурси, динамика на оперативните разходи и техния дял, показатели за производствени разходи и обеми на дохода, нетна печалба от продажби и ниво на рентабилност на селскостопанските продукти.

Трета глава е посветена на усъвършенстването на организационно-финансовия механизъм на икономическата диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна. Разгледани са основните аспекти на формирането на ефективна информационна база за икономическа диагностика на селскостопанските предприятия в Украйна, като авторката предлага конкретни източници на информация, които да се използват в прилагането на микро- и макроикономическа диагностика от съответните предприятия в страната. Множество показатели за наблюдение и оценка на селскостопанските предприятия в Украйна за периода 2015-2019 г. са използвани в труда, като например показатели за оценка на инвестиционната подкрепа и увеличаване на обема на производството, показатели за оценка на иновационната активност на предприятията и др.

От особен интерес е направеният прогностичен анализ на състоянието на селскостопанските предприятия в Украйна въз основа на получените резултати от икономическата диагностика. За целта са използвани показатели за оценка на прогнозните

стойности на индустриалните запаси на предприятията, на селскостопанските им дълготрайни активи, на разходите им за селскостопански персонал, на финансовите им ресурси и на общия им потенциал. Накрая чрез икономически и математически модели авторката е направила прогноза на общия потенциал на селскостопанските предприятия в Украйна и е формулирала насоки за икономическото им развитие.

В заключението са представени основните изводи от изследването. Като цяло може да се обобщи, че авторката е успяла да постигне заложената цел и задачи на дисертационния труд.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на авторката са посочени в представена Справка на приносите. Приносите са обособени в две групи – научни приноси с теоретичен характер и научно-приложни приноси с практико-приложен характер. Авторът е представила 2 научни приноса и 3 практико-приложни приноса на своя дисертационен труд. Приносите обаче не са посочени в автореферата, както е общоприето.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е представила 11 научни публикации по темата на дисертационния труд. Те са както самостоятелни, така и в съавторство, и са тясно свързани с проблематиката на труда. Тези публикации са посочени в Справката на научни публикации по темата на дисертацията, където са представени и резюмета на публикациите на български език. Те също са посочени и в автореферата на труда.

9. Лично участие на кандидата

Налице са всички доказателства, че дисертационният труд е дело на самата кандидатка.

10. Автореферат

Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертационния труд. Авторефератът е изготвен на български и на руски език, а дисертационният труд – само на руски език. Авторефератът обаче не включва справка на приносите.

11. Критични забележки и препоръки

Към труда имам следните бележки и препоръки:

Като първи научен принос на дисертационния труд е посочено, че е предложен методологичен инструментариум за икономическа диагностика на ефективността на икономическата дейност, който позволява на селскостопанските предприятия да оптимизират процеса на изследване на своята икономическа дейност чрез анализ на показателите на пазарната оценка на предприятието, финансови и нефинансови показатели, и оперативни разходи. Съгласна съм, че в труда е предложен методологичен инструментариум за икономическа диагностика на ефективността на икономическата дейност, но считам, че по-нататъшната формулировка на приноса е неточна. Първо, в труда само на три места се говори за пазарна

оценка на предприятие, като единствено в таблица 1.4. това има важно някакво значение. Но никъде в труда не се дава и прави анализ на пазарната оценка – цена на акциите, пазарна стойност и други такива показатели на селскостопанските предприятия в Украйна. Не става ясно каква е формата на собственост на тези предприятия, но най-вероятно те не са акционерни дружества, така че да им се търси пазарна оценка. Второ, от обособяването от една страна, на финансови и нефинансови показатели, и от друга, на оперативни разходи, изглежда, че оперативните разходи не се третират като финансово-икономически показател.

Въпреки че трудът се защитава сега през 2021 г. в него не е отразено въздействието на пандемията от Covid-19 върху икономическа ефективност на селскостопанските предприятия в Украйна. Единствено в една своя публикация докторантката е застъпила тези проблеми, в съавторство с научния си ръководител – доклад към кръгла маса във ВУЗФ, и тази публикация също присъства в библиографията на дисертационния труд.

Имам два въпроса към докторантката:

1/ Как биха се променили изводите в труда като се вземе предвид влиянието на пандемията от Covid-19?

2/ По какви начини може да се увеличи икономическият ефект – допълнителната печалба на селскостопанските предприятия в Украйна, в сегашните условия на пандемия? Вторият ми въпрос кореспондира с втория научно-приложен принос на труда.

Могат да се отправят и бележки от техническо естество към труда, наличие на повторения, разминаване в броя на таблиците и др., но те не намаляват достойнствата на дисертацията.

12. Лични впечатления

Не познавам докторантката и нямам никакви лични впечатления за нея.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема „Усъвършенстване на организационно-финансовия механизъм на икономическа диагностика в селскостопанските предприятия на Украйна”, разработен от докторантката Олеся Станиславовна Безпарточна, представлява интересно и задълбочено изследване на тази проблематика, което дава прогноза и насоки за потенциала и икономическото развитие на селскостопанските предприятия в Украйна. Представените материали съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, и на Правилника за приемане и обучение на докторанти във ВУЗФ.

Въз основа на това давам своята **положителна оценка** за проведеното научно изследване, представено от рецензирания по-горе дисертационен труд и автореферат, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Олеся

Станиславовна Безпарточна в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма “Финанси, застраховане и осигуряване”, Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), София.

09.05.2021 г.

София

Рецензент:

(проф. д-р Силвия Трифонова-Праматарова)